

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
КАФЕДРА МІЖНАРОДНОГО ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Всеукраїнська наукова студентська конференція
«Міжнародне право в період
турбулентності міжнародних відносин»

25 жовтня 2024

м. Одеса

Друкується за наказом ректора Національного університету
«Одеська юридична академія» Олега ТОДОЩАКА
(наказ № 3178-44 від 08.10.2024 р.)

Відповідальний редактор

Аракелян Мінас Рамзесович – проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного та європейського права, Заслужений юрист України.

Укладачі:

Бехруз Хашаматула Набійович – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного та європейського права.

Бугаєць Альона Сергіївна – асистент кафедри міжнародного та європейського права.

Гриб Анна Миколаївна – кандидат юридичних наук, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Дронов Владислав Юрійович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Форманюк Вікторія Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права.

Слісаренко Анастасія Олександрівна – здобувачка вищої освіти 4 курсу факультету судового та міжнародного права.

Матеріали видано в авторській редакції. Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники конференції, їх наукові керівники, які рекомендували матеріали до друку.

Адреса редколегії:

Національний університет «Одеська юридична академія», кафедра міжнародного та європейського права, м. Одеса, 65009, вул. Фонтанська дорога, 23. Тел. +38(048)719 8685

«Міжнародне право в період турбулентності міжнародних відносин» : студентська науково-практична конференція, 25 жовтня 2024 р., м. Одеса: збірник матеріалів конференції. Одеса. 2024. 489 с.

© НУ «Одеська юридична академія», 2024

© Кафедра міжнародного та європейського права НУ «ОЮА»

6. Шамраєва В.М. захист окремих груп осіб на рівні ООН та в рамках регіональних систем захисту прав людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. Випуск 76: частина 2. 2023. С. 278-284. URL : <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2023/05/46.pdf>

Ключові слова: захист прав, міжнародні організації, національні меншини, ООН, ОБСЄ, Рада Європи, ЄС, права людини.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Мануїлова Катерина Вікторівна.

Жилка Анастасія Миколаївна

здобувачка 1-го курсу магістратури

факультету судового та міжнародного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМА СМЕРТНОЇ КАРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Смертна кара є однією з найдавніших форм покарання, яка, однак, продовжує викликати гострі суперечки в сучасному світі. Упродовж останніх десятиліть питання смертної кари вийшло на міжнародну арену і стало важливою темою обговорення в межах міжнародного права. Різні країни та міжнародні організації висловлюють суперечливі позиції щодо її законності та моральної допустимості. Смертна кара залишається предметом постійних дискусій між прихильниками повної заборони та тими, хто вважає її необхідним заходом у боротьбі з особливо тяжкими злочинами.

Міжнародне право, зокрема в межах Організації Об'єднаних Націй (ООН) та Ради Європи, послідовно прагне обмежити та скасувати смертну кару. Ключовими документами в цьому контексті є Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (далі – МПГПП) 1966 року та Другий

факультативний протокол до нього, спрямований на повну заборону смертної кари. МПГПП визнає можливість застосування смертної кари лише як виняткового заходу за «найтяжчі злочини», але водночас підкреслює важливість захисту права на життя (стаття 6) [1].

Рада Європи зробила вагомий крок до скасування смертної кари, ухваливши Протокол № 6 до Європейської конвенції з прав людини (далі – ЄКПЛ) 1983 року, який передбачає заборону смертної кари в мирний час. А Протокол № 13, ухвалений у 2002 році, встановив повну заборону смертної кари, навіть у випадку воєнних дій.

На регіональному рівні також існують ініціативи щодо скасування смертної кари. Наприклад, в Африці Африканська хартія прав людини і народів (1981 р.) містить положення про захист права на життя, що сприяє скороченню застосування смертної кари.

Одним з головних аргументів проти смертної кари є порушення основного права людини – права на життя [2]. Багато прихильників скасування смертної кари стверджують, що жодна держава не має права позбавляти людину життя, навіть у випадку важких злочинів, оскільки це суперечить гуманістичним принципам та міжнародним стандартам.

Другий важливий аспект полягає у можливості судових помилок. Навіть у найкращих судових системах можливі випадки, коли засуджений до смертної кари виявляється невинним [3, с.167]. Помилка в таких справах є непоправною, оскільки страта є остаточним рішенням, що не підлягає виправленню.

Смертна кара також ставить під сумнів ефективність такого покарання. Дослідження показують, що в країнах, де застосовується смертна кара, не спостерігається зниження рівня злочинності порівняно з тими, де її скасовано [4, с.45]. Це підриває аргумент прихильників смертної кари про її стримуючий ефект.

Крім того, смертна кара часто супроводжується порушеннями прав людини під час проведення страти. У ряді країн засуджені піддаються жорстоким і

нелюдським методам страти, що суперечить міжнародним нормам і принципам гуманності.

Прихильники смертної кари стверджують, що вона є справедливим покаранням для осіб, які вчинили особливо жорстокі злочини, такі як масові вбивства або тероризм. З точки зору прихильників, смертна кара є правом держави на захист суспільства від найнебезпечніших злочинців і забезпечує відновлення справедливості.

Інший аргумент полягає в тому, що смертна кара може мати стримуючий ефект. Існує думка, що загроза смертної кари може змусити потенційних злочинців утриматися від скоєння тяжких злочинів [5, с.78].

Деякі країни також посилаються на національні або культурні особливості, пояснюючи збереження смертної кари в їхній правовій системі. Наприклад, у деяких країнах Близького Сходу смертна кара підтримується релігійними нормами та традиціями.

На сьогодні, згідно з даними Amnesty International, понад 140 країн скасували смертну кару або не застосовують її на практиці. Однак значна кількість країн, зокрема Китай, Іран, Саудівська Аравія та США, продовжують її використовувати. Особливо вражаючим є те, що в деяких з цих країн страти відбуваються за злочини, які не є «найтяжчими», включаючи наркозлочини чи релігійні проступки [6].

ООН і міжнародні організації продовжують наполягати на необхідності глобального мораторію на смертну кару, з метою її остаточного скасування. Генеральна Асамблея ООН вже кілька разів ухвалювала резолюції із закликом до припинення застосування смертної кари, що відображає світову тенденцію до гуманізації кримінального правосуддя.

Отож, смертна кара залишається суперечливим питанням у міжнародному праві. Хоча дедалі більше країн відмовляються від цього виду покарання, багато держав усе ще вважають його необхідним інструментом боротьби зі злочинністю. Міжнародне право поступово рухається в напрямку повної заборони смертної кари, проте реальність свідчить про те, що цей процес ще не завершено. Рішення

про збереження чи скасування смертної кари залежить від багатьох чинників – правових, культурних та політичних, і тому майбутнє цього виду покарання залишається відкритим.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Стрельцов Є. Право на життя, смертна кара і властивості кримінального права. LexInform. Юридичні новини України. URL :<https://lexinform.com.ua/dumka-eksperta/pravo-na-zhyttyasmertna-kara-i-vlastyvosti-kryminalnogoprava/>
2. Толстенко Ю.О. Проблема смертної кари у міжнародному праві. URL : <https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/15155/1/Tolstenko.Pdf>
3. Толстенко Ю. О. Проблема смертної кари у міжнародному праві. *Права людини і демократія : зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф.*, м. Харків, 15 трав. 2018 р. Харків, 2018. С. 165-169.
4. Войціховський, А. В. Міжнародне право : підручник. МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 544 с.
5. Тимченко Л. Д. Міжнародне право : підручник / Л. Д. Тимченко, В. П. Кононенко. Київ : Знання, 2012. 631 с.
6. Death penalty. Excerpt from the UNDG Guidance Note on Human Rights for Resident Coordinators and UN Country Teams. 2017. URL: <https://undg.org/wp-content/uploads/2017/12/DEATH-PENALTY.pdf>

Ключові слова: смертна кара, життя, покарання, ефективність, міжнародний документ.

Науковий керівник: доктор філософії в галузі міжнародного права, асистент кафедри міжнародного та європейського права Національного університету «Одеська юридична академія» Гребенюк Дмитро Олегович.

РОЛЬ РАДИ БЕЗПЕКИ ООН В СУЧАСНИХ МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ.....	57
Рачок Анна Ігорівна	
МІСЦЕ ООН ТА МЕХАНІЗМ РОБОТИ КРІЗЬ ПРИЗМУ ВІЙНИ В УКРАЇНІ.....	62
СЕКЦІЯ № 3. ПРОБЛЕМИ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА ПРАВ ЛЮДИНИ.....	66
Антонюк Софія Любомирівна	
МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ БІЖЕНЦІВ ТА МІГРАНТІВ.....	66
Глебова Катерина Валеріївна	
ОСОБЛИВОСТІ ТА ТЕНДЕНЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	71
Гриньків Ігор Віталійович та Габрук Ярослав Олегович	
ПРАВА ЛЮДИНИ НА СВОБОДУ ПЕРЕСУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ СУЧАСНОСТІ.....	76
Грищенко Дарія Андріївна	
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ.....	79
Грігуца Яна Сергіївна	
ПРАВА ЖІНОК У МУСУЛЬМАНСЬКИХ КРАЇНАХ: МІЖ РЕЛІГІЄЮ ТА ЗАКОНОМ.....	84
Дідух Анастасія Сергіївна	
РОЛЬ РАДИ ЄВРОПИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ.....	90
Дробот Вікторія Вікторівна	
РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ЗАХИСТІ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН.....	93
Жилка Анастасія Миколаївна	
ПРОБЛЕМА СМЕРТНОЇ КАРИ В МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....	97
Жук Станіслав Сергійович	
ІНДИВІД ЯК СУБ'ЄКТ МІЖНАРОДНИХ ЗНОСИН.....	101
Іваськова Дарія Сергіївна	
ЕВОЛЮЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: НОВІ СТАНДАРТИ ТА ВИКЛИКИ.....	105
Каліновська Катерина Станіславівна	
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАХИСТІ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЄВРОПІ.....	109
Капітоненко Ангеліни Сергіївни	